

Gemeentearchief Gooise Meren en Huizen

Jaarverslag 2018

INHOUDSOPGAVE

<u>INLEIDING</u>	p. 3
1. Ontwikkeling en beleid	p. 3
2. Archiefinspectie en advisering	p. 5
3. Acquisitie en selectie	p. 6
4. Archieven en collecties	p. 9
5. Gebouw en archiefbewaarplaats	p. 10
6. Dienstverlening	p. 10
7. Publieksactiviteiten	p. 12
8. Mensen en middelen	p. 14
<u>SLOT</u>	p. 15

Inleiding

Het jaar 2018 voelde bij de archiefdienst van Gooise Meren en Huizen als een tussenjaar. Het onderzoek naar een fusie met het Streekarchief Gooi en Vechtstreek in Hilversum leidde in het begin van het jaar niet tot bestuurlijke besluitvorming. In verband met de gemeenteraadsverkiezingen in maart, collegevorming en een inwerkperiode duurde het een tijd voordat dit dossier weer op de agenda kwam te staan van het bestuur. De ontwikkelingen eisten meermalen de aandacht op, maar legden niet structureel beslag op onze tijd en energie. In dit verslag een terugblik op de verrichte werkzaamheden.

1. Ontwikkeling en beleid

Waarom dienen gemeentelijke archieven? Ze dragen bij aan de instandhouding van de rechtsstaat. Op basis van haar archieven kan de overheid aantonen dat zij democratisch verantwoorde en rechtmatige besluiten heeft genomen. Elke burger kan met behulp van documenten zijn rechten reconstrueren en bewijskracht toetsen. Zolang documenten nog frequent binnen de ambtelijke organisatie nodig zijn en ze nog niet overgebracht moeten worden, ligt de beheerverantwoordelijkheid hiervoor nog bij de diverse organisatieonderdelen zelf. Pas na verloop van tijd komen de documenten die voor permanente bewaring in aanmerking komen, bij het gemeentearchief terecht. Doordat er in het verleden al vaak archief is overgebracht, gaat de collectie inmiddels terug tot in de Middeleeuwen. Historisch geïnteresseerden kunnen dan ook hun hart bij ons komen ophalen. In de nieuwe Archiefwet die het ministerie van OCW in voorbereiding heeft, gaat de overbrengingstermijn terug van 20 naar 10 jaar. De verantwoordelijkheden van de archiefdienst zullen dus in de nabije toekomst uitbreiding ondergaan.

De kerntaken van de archiefdienst zijn:

- het beheer van de overgebrachte archieven;
- het – als toekomstig archiefbeheerder – toezicht houden op het informatiebeheer bij de aangesloten gemeenten;
- dienstverlening aan de aangesloten gemeenten en het publiek.

De archiefcommissie voor de gemeenschappelijke regeling Gemeentearchief Gooise Meren en Huizen vergaderde op 16 april en 17 december.

Collegebezoek

Op dinsdag 18 december bracht het college van B & W van Gooise Meren een kennismakingsbezoek aan het gemeentearchief. Het team gaf, aan de hand van documenten, een indruk van de werkzaamheden.

De twee grootste uitdagingen van het gemeentearchief zijn doorontwikkeling naar een instelling met veel meer digitale dienstverlening en duurzame opslag van digitale documenten. In de digitale *dienstverlening* zijn het afgelopen jaar allerlei vervolgstappen gezet. Voor het organiseren van digitaal *archiefbeheer* (e-depot) is het team in de bestaande samenstelling een maatje te klein. Dit heeft de doorslag gegeven om te streven naar schaalvergroting op regionaal niveau. Zonder bestuurlijk besluit bleek het gezamenlijk met het Streekarchief in Hilversum starten van een project voor de implementatie van een regionale e-depotoplossing voor de aangesloten overheden niet haalbaar. In het Strategisch Informatie Overleg van Gooise Meren is in oktober 2018 vastgesteld dat de urgentie van een e-depot voor Gooise Meren en Huizen is toegenomen, met name met het oog op het beheer van grote aantallen gedigitaliseerde oorspronkelijk papieren documenten, maar dat een oplossing nog wel enig uitstel kan lijden. Voorjaar 2019 wordt opnieuw de balans opgemaakt.

In 2018 is het informatiebeheer van het gemeentearchief zelf nader geactualiseerd. Van bijna alle archieven is de juridische status opnieuw in kaart gebracht. De inwerkingtreding van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) per 25 mei 2018 heeft ook implicaties voor de archiefsector, zoals de eerdere Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) die ook al had. Er is veel werk gestoken in het AVG-proof maken van oude(re) overeenkomsten met betrekking tot in bewaring gegeven archiefmateriaal. In meerdere gevallen is ook contact opgenomen met verenigingen, stichtingen, kerken etc. om hier duidelijkheid in te scheppen en afspraken over vast te leggen.

Elke organisatie is onder het regime van de AVG verplicht een verwerkingsregister op te stellen, ofwel: welke persoonsgegevens gaan er door onze handen, op grond waarvan en wat laten we ermee doen. De archiefdienst heeft de 'verwerkingen' waarvoor zij verantwoordelijk is, inzichtelijk gemaakt. Op diverse punten heeft dit geleid tot concrete aanpassingen in de werkprocessen:

- De nieuwe wet heeft aanleiding gegeven de bezoekersregistratie en -administratie en het reglement te herzien: wat voor gegevens registreren wij? Hoe lang bewaren we die?
- De inzageprocedure voor beperkt openbare documenten is aangescherpt. De procedure, voorzien van een aanvraagformulier, staat online.
- Bij overbrenging worden evt. openbaarheidsbeperkingen op overheidsarchieven direct vastgelegd. Bij particuliere archieven, waarin zich ook veel privacygevoelig materiaal bevindt, is dit in veel gevallen niet geregeld. De overeenkomsten waren onvoldoende specifiek of door achterstanden in de bewerking was er geen duidelijkheid over de inhoud. Dit vormde een privacyrisico en veroorzaakte onduidelijkheid in de dienstverlening: kan iets ter inzage worden gegeven of niet? In het geval van geschonken archieven hebben we zelf keuzes gemaakt, bij in bewaring gegeven archieven hebben we dit in overleg met de eigenaren gedaan. Op enkele uitzonderingen na is dit afgerond. Bij de bewerking van nog niet geïnteriseerd materiaal is dit als processtap opgenomen.
- Alle openbaarheidsbeperkingen zijn vastgelegd op inventarisnummerniveau in het collectiebeheersysteem (helaas kunnen deze registraties op de huidige website niet getoond worden).
- Beschrijvingen van dossiers zijn aangepast. Bij personeelsdossiers van de distributiekring Bussum stond bijvoorbeeld vermeld wie er lid van de NSB was geweest, terwijl onbekend is wie er mogelijk nog in leven is. Dit mocht al niet. Bij het doornemen van de archiefbeschrijvingen zijn deze notities offline gehaald.

2. Archiefinspectie en advisering

De gemeentelijke archiefinspectie wordt gevormd door de archivaris en de archiefinspecteur. In het verslagjaar heeft de inspectie toezicht gehouden op het informatie- en archiefbeheer van de gemeenten Gooise Meren en Huizen. In 2018 zijn op basis van de Kritische Prestatie Indicatoren voor archieven (Archief-KPI's) de jaarlijkse inspecties bij beide gemeenten uitgevoerd. In dit verslagjaar is deze taak uitbesteed aan een externe archiefinspecteur, onder begeleiding van de archivaris. Doel hiervan was de eigen inspecteur, die tevens applicatiebeheerder is, vrij te spelen voor de uitfasering van een oud archiefbeheersysteem (zie paragraaf 4). De ingehuurde inspecteur heeft onderzoek verricht naar de mate waarin de gemeenten voldeden aan de geldende archiefwet- en regelgeving. Met behulp van zijn KPI-verslagen hebben de colleges van B & W verantwoording afgelegd aan hun gemeenteraden en de provincie over het gevoerde archief- en informatiebeheer.

Behalve het inspecteren is ook het adviseren met betrekking tot het gemeentelijk informatiebeheer een taak van de archiefinspectie. In Gooise Meren heeft de archiefinspectie geadviseerd bij tal van projecten en procedures, zoals het Handboek Vervanging, het Kwaliteitssysteem en diverse digitaliseringsprojecten. Archivaris en inspecteur hebben in het verslagjaar tweemaal deelgenomen aan het Strategisch Informatie Overleg, waarin sturing wordt gegeven aan de uitvoering van het gemeentelijk informatiebeheer. Met betrekking tot de gemeente Huizen is de (eigen) archiefinspecteur intensief betrokken geweest bij het vervangingstraject Bouwarchieven Huizen 1987-2010, dat naar verwachting in 2019 tot een afronding komt.

Gemeenten zijn wettelijk verplicht hun archieven na 20, maximaal 30 jaar over te brengen naar de archiefdienst. De inspecteur begeleidde een bewerkingstraject voor de begraafplaatsregistraties van de voormalige gemeenten Naarden, Bussum en Muiden. Daarnaast heeft er met de gemeente overleg plaatsgevonden over het project Bewerking archieven van de voormalige gemeenten Bussum, Naarden en Muiden, 1918-2015.

De inspectie houdt in samenwerking met de archiefinspectie in Hilversum een webpagina [Advies en Toezicht](http://www.gooienvechthistorisch.nl) bij op de gezamenlijke website van de Gooise archiefdiensten: www.gooienvechthistorisch.nl. Deze webpagina biedt informatie over procedures en hulpmiddelen bij het inrichten van het informatiebeheer. Samen met het Streekarchief te Hilversum en Archief Eemland, het Regionaal Historisch Centrum Vecht en Venen en het Regionaal Historisch Centrum Zuidoost Utrecht is in 2018 de 5^e kennismiddag voor DIV-medewerkers georganiseerd. Het thema was de implementatie van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming.

3. Acquisitie en selectie

Op beperkte schaal zijn dit jaar nieuwe archieven en collecties verworven. In de meeste gevallen betreft het overheidsarchief. Van particuliere zijde waren er eveneens aanwinsten. Ons doel was dit

jaar het op orde krijgen van wat zich bij ons in huis bevindt, niet het vergroten van werkvoorraden. Aan actieve acquisitie hebben we dan ook niet gedaan. Aanbiedingen hebben we echter niet aan onze neus voorbij laten gaan. En wij hebben een jaar achter de rug waarin ons veel moois is toevertrouwd!

Vermeldenswaard is de verwerving van het archief van de Rugby Club 't Gooi. Deze vereniging is op 14 januari 1933 opgericht als Drafna Sport Club en sindsdien een begrip in het Gooi en omgeving. Rugby Club 't Gooi is één van de oudste rugbyclubs van Nederland en is momenteel landskampioen. Het historisch archief van de rugbyers bevond zich op de vochtige zolder van hun clubhuis. Geen ideale plek voor een papieren archief. Er was de laatste jaren weinig gedaan aan het toegankelijk houden van het archief. Het was niet systematisch geordend en een beschrijving van de inhoud van het archief ontbrak. In de zomermaanden hebben 10 vrijwilligers van de club zich beziggehouden met het gereedmaken van het clubarchief voor de verhuizing naar het gemeentearchief. Het was een hele klus, waar de club zo'n 700 uur in gestoken heeft. Dubbele en overbodige stukken zijn verwijderd. Zo ook nietjes, paperclips, elastiekjes, post-it papiertjes, ordners en plastic mappen. Het materiaal moest op rubriek en op datum worden gesorteerd. Het archief van de rugbyers zit nu netjes opgeborgen in een dertigtal archiefdozen (3,5 m). Het werk heeft onder begeleiding van het gemeentearchief plaatsgevonden, zoals wij dat ook met andere partners doen (de Nederlands Israëlitische Gemeente Naarden-Bussum en het Comeniusmuseum).

De samenwerking verliep geolied en het resultaat is dat er liefst 75 jaar aan rugbyhistorie bij een openbare archiefdienst toegankelijk is gemaakt. De inhoudsbeschrijvingen zijn te vinden op de website. Op 19 oktober is de overeenkomst van bewaargeving ondertekend en de overbrenging samen met de vrijwilligers gevierd.

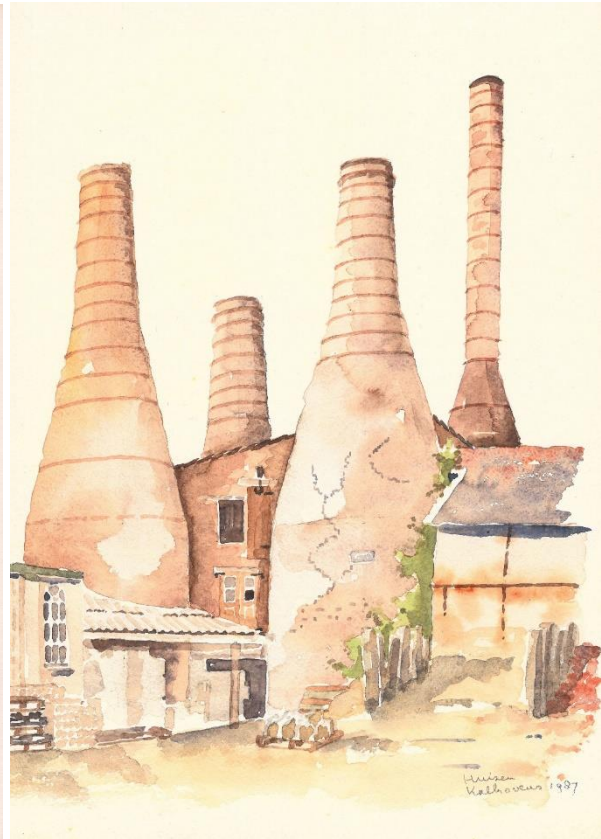

Jaar van prenten en aquarellen

Op donderdag 27 september 2018 was er in het Gemeentearchief Gooise Meren en Huizen een bijzondere bijeenkomst. Wethouder Geert-Jan Hendriks verwelkomde de executeurs van de nalatenschap van mw. M.G. van Raaijen-Franzen (1930-2018). Samen onthulden zij vier vitrines met voornamelijk prenten van kunstenaars die in het Gooi actief zijn geweest: Albert Geudens (1869-1949), Bob Brobbel (1907-1971) en Toon de Jong (1879-1978). Allemaal met afbeeldingen van Naarden. Mw. Van Raaijen, die dit voorjaar overleed, legateerde deze prenten, alsmede een mooi bedrag aan geld, aan het gemeentearchief. Eigenlijk was zij erflaatster namens haar vader Dirk Franzen (1902-1988), wiens erfenis zij met hart en ziel heeft beheerd. Kort na het overlijden van deze Naarder verzamelaar en amateurhistoricus schonk zij al een groot deel van de collectie documenten, publicaties, prenten en historische objecten. De mooiste prenten sierden de afgelopen decennia nog de wanden van haar woonkamer. Het geldbedrag wordt bestemd voor de digitalisering van de bouwtekeningen van Naarden uit de jaren 1901-1999. Voor zover bekend is het de eerste keer dat een particulier het gemeentearchief in zijn testament opneemt. Wij zijn dankbaar voor deze unieke geste. De archivaris publiceerde over Franzen en zijn collectie een artikel in het decembernummer van *Tussen Vecht en Eem*.

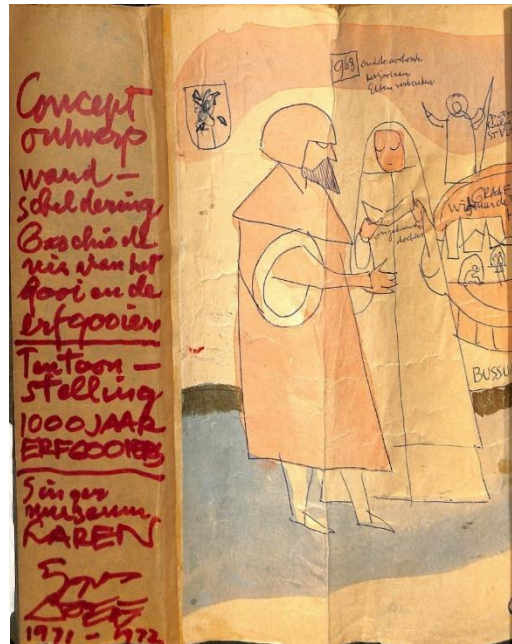
Naarden, Grote Kerk door B. Brobbel

Huizen, Kalkovens door J. Kramer

Oud-leraar en kunstenaar Joop Kramer vertrouwde ons zijn aquarellen toe in eeuwige bewaargeving. Het gaat om ruim zeventig fraaie beelden van (niet meer bestaende) gebouwen, landschappen en portretten betreffende Naarden, Bussum, Muiden/Muiderberg en Huizen.

Een dochter van de Gooise historicus A.C.J. de Vrankrijker verrijkte de collectie met schetsen van kunstenaar Eppo Doeve. Voor de grote tentoonstelling over 1000 jaar Erfgooiers in het Singer Museum te Laren in 1971 schilderde hij een 50 meter lange wand van 2,5 meter hoog, met markante gebeurtenissen uit de geschiedenis van het Gooi. De Vrankrijker bepaalde destijds onderwerpen en teksten, op grond waarvan Doeve schetsen maakte. Na de tentoonstelling werd de wand in 22 panelen gezaagd, die door de Stichting in langdurige bruikleen zijn gegeven aan de Gemeente Huizen. Daar zijn ze te bekijken in het gemeentehuis. De originele schetsen zijn nu toegevoegd aan het archief van Stad en Lande.

De eerste schets van Eppo Doeve

Bibliotheek

Aan de hand van het acquisitieprofiel voor de bibliotheek worden stap voor stap de vele dozen met boeken die nog niet waren ingevoerd geselecteerd en, voor zover passend in het profiel, toegevoegd aan de collectie. De tijdschriftselectie is in het verslagjaar afgerond.

Aanwinsten 2018	Plaats/periode	Omvang
Bewaargeving Fotocollectie Historische Kring Bussum (HKB)	Bussum 1900-2017	5,5 m.
Archief Algemene Bond van Nederlandse Schilderspatroons, afdeling Bussum (aanvulling)	Bussum 1890-1992	0,12 m.
Registers Burgerlijke Stand gemeente Bussum (aanvulling)	Bussum 1913-1967	8 banden
Registers Burgerlijke Stand gemeente Naarden (aanvulling). Zie SSANo16.02, ongenummerd, 1933-1967 2 banden	Naarden 1926-1936	3,30 m.
Prentencollectie Naarden (aanvulling). Familiewapen Heshuysen en afschrift van het familieportret "Francois Heshuysen" (schilder J. Buys 1760)	Naarden 1800-1900	2 tekeningen
Aantekeningen over de Weeshuiskazerne in de Kloosterstraat, opgesteld en verzameld door mw J. Lamers. Met suggesties voor de samenstelling van een tentoonstelling over de geschiedenis van het gebouwencomplex (vrouwenklooster, weeshuisperiode, Waalse Kerk, Kazerne, Comenius Museum en Mausoleum).	Naarden 1994-2010	1 omslag
Muziekvereniging 'Door Oefening Beter' (DOB)	Naarden 1907-1972	0,12 m.
Archief NV Chemische Fabriek "Naarden" / Naarden International NV / Quest (aanvulling). Fotoalbum 25-jarig directeurschap van W.A. van Dorp (jr)	Naarden 1964	1 deel
Stichting Amateurtoneelgezelschap De Plankeniers	Huizen 1970-2013	0,8 m.
Fotocollectie Muiden (aanvulling). Foto's uit de nalatenschap van Gerrit Verheus, bouwkundig opzichter, betreffende de Vechtbeemaling	Muiden 1910-1950	1 omslag

4. Archieven en collecties

De wereld wordt steeds digitaler. Vanwege de lange overbrengingstermijn beheren wij nog veel papieren archief. Zóveel, dat er nogal wat achterstanden in de bewerking waren ontstaan. Deze zijn het afgelopen jaar met behulp van door ons begeleide inhuur voor het overgrote deel ingelopen.

In de loop van de jaren zijn aanvullingen op gemeentelijke archieven overgebracht die nooit zijn geïnventariseerd en ingevoegd in de bestaande toegangen. Dankzij extra middelen is de bewerking van het nog altijd gedeeltelijk ontoegankelijk archief van de gemeente Bussum uit de periode 1817-1917 afgerond. Ook in de archiefruimtes van het gemeentehuis in Bussum ligt nog het nodige archief uit de periode tot en met 1989 dat al bewerkt had moeten zijn. Naar verwachting zal dit door het team Documentaire Informatie Voorziening in 2019 samen met enkele nog niet geïnventariseerde aanvullingen bij het gemeentearchief worden opgepakt. Wij kunnen onderzoekers daarna met een schoon geweten vertellen dat ze het mogen en moeten doen met wat er aan overheidsarchief via onze website inzichtelijk is.

Resultaat van de inhaaloperatie is ook dat de aanvullingen op de archieven van de vroegere gemeentepolitie van Naarden, Bussum en Huizen toegankelijk zijn gemaakt. Verder is het archief van semioverheidsinstelling de Bussumse Waterleiding Maatschappij (1897-1987) nu helemaal doorzoekbaar. Tot slot zijn er meters gemaakt met onze particuliere archieven. Onder meer de omvangrijke archieven van scholen, kerken en Nardinc, een stichting voor sociaal-cultureel jeugdwerk (1965-1992), zijn nu toegankelijk gemaakt. Met de extra middelen is ook de megaklus van de materiële verzorging van de gemeentelijke fotocollecties Naarden en Bussum uitgevoerd. Uit dit werk vloeien weer nieuwe werkzaamheden voort: bij de verpakking in zuurvrij materiaal zijn copyrightgegevens aangetroffen, die verwerkt moeten worden.

Conversies

Het gemeentearchief maakt, samen met het Streekarchief Gooi en Vechtstreek in Hilversum, gebruik van het archiefbeheersysteem Atlantis. Daarnaast is er nog een oud archiefbeheersysteem, DBText, dat uitgefaseerd moet worden. Aangezien hier enkele tientallen jaren mee is gewerkt, staan er ontzaglijk veel gegevens in, nog meer dan vorig jaar voorzien. Met de conversie zijn het afgelopen jaar flinke vorderingen gemaakt. De aanwinstenregistraties betreffende alle archieven en collecties zijn inmiddels met terugwerkende kracht tot en met 2005 overgezet naar Atlantis.

Ook met het converteren uit DBText naar Atlantis van nadere toegangen op archiefbronnen is grote vooruitgang geboekt. De omvangrijkste ervan, de indexen op de oude doop-, trouw- en begraafregisters, zijn afgerond (120.000 records). Verder zijn de beschrijvingen van de bouwtekeningen van de gemeente Naarden uit de periode 1901-1999 geïntegreerd met latere, deels andere beschrijvingen in Excel, een noodzakelijk voortraject van digitalisering.

Eind 2018 is een begin gemaakt met de omvangrijke nadere toegangen op de bevolkingsregistraties (90.000 records). Verder staan er ook nog bestanden in met gegevens over onroerend goed, juridische kwesties en personen vanuit notariële en oud-rechterlijke archieven.

Geïnteresseerden zouden zeer geholpen zijn met digitale beschikbaarstelling. Dit project vraagt concentratie en voortdurende afstemming tussen twee applicatiedeskundigen.

5. Gebouw en archiefbewaarplaats

Het klimaat in de archiefbewaarplaats werd continu gemonitord om de temperatuur- en vochtigheidsgraad op het vereiste peil te houden. Meermalen vond onderhoud plaats aan de klimaatinstallatie. Het hart hiervan, de regelinstallatie, werd aan het eind van het jaar vervangen, zodat op dit punt voorlopig geen grote investeringen meer nodig zijn. Lokdoosjes zorgen ervoor dat de archiefbewaarplaats zoveel mogelijk vrij van ongedierte blijft. Een schimmelplek op de muur van de kantoortuin, gevolg van doorlekken, wacht op behandeling door gebouwenbeheer. Ten aanzien van de ontwikkeling van een digitale archiefbewaarplaats (e-depot) is de stand van zaken vermeld in paragraaf 1.

6. Dienstverlening

Het gemeentearchief stelt de historische archieven beschikbaar aan het publiek via de studiezaal aan de Cattenhagestraat en via de website. De studiezaal is een historische werkplaats voor mensen die dieper willen graven. De aantallen studiezaalbezoekers zijn in 2018 stabiel gebleven, de hoeveelheid informatievragen is licht toegenomen.

Aantal bezoekers

Jaar	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Schriftelijke inlichtingen	230	235	235	340	462	498
Aantal bezoeken studiezaal	706	607	548	505	563	562
Dossieruitleen				40	68	178

Zoals voorzien is het aantal uitgeleende dossiers aan de aangesloten gemeenten sterk gestegen. De oorzaken hiervan zijn de grotere afstand (ontruiming van het stadskantoor in Naarden) en de overbrenging van recentere archieven, die vaker nodig zijn voor bedrijfsvoering en beleid. Vorig jaar werd het archief van Naarden 1986-2005 overgebracht, mogelijk volgt eind 2019 Bussum 1990-1999. Huizen 1987-2010 staat in de planning voor het jaar daarop. Met ingang van 2019 helpt een bij ons gedetacheerde bode van Gooise Meren bij de dossieruitleen.

Steeds meer informatie van archiefdiensten komt via internet beschikbaar. Dat moet ook, want voor zover dat niet gebeurt, dreigen ze in dit digitale tijdperk buiten beeld te raken. De website telde in 2018 23.813 gebruikers, die in totaal 524.440 pagina's bekeken in 45.510 sessies. Naar verwachting worden bij ons in 2019 de gevolgen van het beschikbaar stellen van meer digitale bronnen in zowel het fysieke als het digitale bezoekersaantal merkbaar.

Een nieuwe website moet dit faciliteren en stimuleren. Vernieuwing zal in een grote behoefte voorzien. Een nieuwe, eigentijdse website is nodig om de beschrijvingen en de bronnen zelf beter en aantrekkelijker te ontsluiten. Een gezamenlijke projectgroep Gooise Meren-Hilversum, versterkt met collega's van de webredactie en de inkoopafdeling, heeft gewerkt aan een nieuwe opzet. Hier is meer tijd mee heen gegaan dan verwacht. De opdracht is inmiddels verleend en in het voorjaar van 2019 zal de website waarschijnlijk echt online gaan.

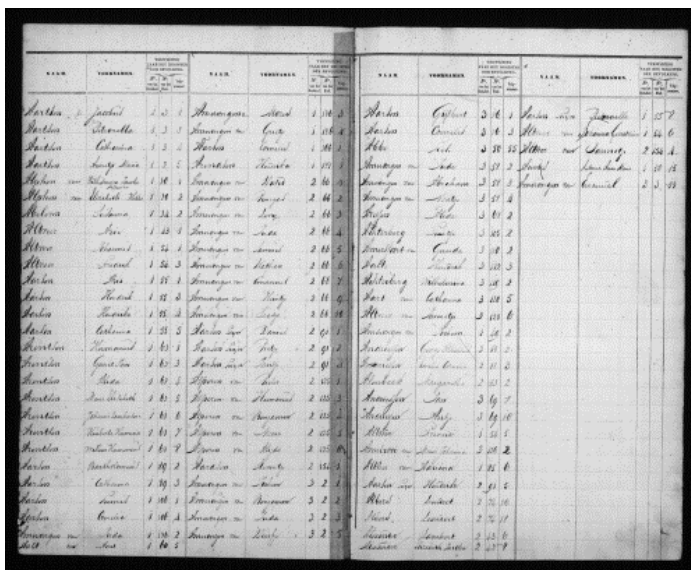
Voor het eerst in de geschiedenis van het gemeentearchief is er in het laatste kwartaal van 2017 meegedaan met de Kwaliteitsmonitor dienstverlening die de brancheorganisatie van archiefinstellingen (BRAIN) eens in de twee jaar organiseert. Gemiddeld kregen archiefinstellingen een 7,9 als rapportcijfer. De regionale diensten scoorden enkele tienden lager. Uit de rapporten blijkt waardering voor de dienstverlening in de studiezalen: het personeel wordt ervaren als hulpvaardig, vriendelijk en deskundig. Dit compenseert de nog kleinschalige digitale dienstverlening echter niet geheel. Onderzoekers wensen veel meer digitale bronnen. Bij de bouw van de nieuwe website wordt gebruik gemaakt van de suggesties en opmerkingen in de monitor.

Projecten

De wereld wordt steeds digitaler. Vanwege de lange overbrengingstermijn beheren wij nog vooral papieren archief. In de digitale dienstverlening wordt al veel gedaan met de beeldbank en via de website beschikbare inventarissen. Projecten waarin veelgebruikte historische bronnen worden gescand leidden in 2018 tot de volgende resultaten:

- De in 2017 gedigitaliseerde dia's zijn beschreven en op de website geplaatst.
- Van de ingelopen achterstanden in de bewerking van papieren archief zijn de beschrijvingen nu online te vinden.

- In 2018 is ingezet op het digitaliseren van microfiches, kleine plastic kaartjes die in een leesapparaat vergroot worden. Ze zijn in de jaren '90 gemaakt om kwetsbaar materiaal waarvoor veel belangstelling was te beschermen. Inmiddels is deze drager niet meer erg gebruiksvriendelijk, aangezien de onderzoeker er per se voor naar de studiezaal moet komen. De microfiches zijn nog altijd uitstekend leesbaar en het is relatief goedkoop om niet de originele, oude papieren documenten te laten digitaliseren maar deze microfiches. De fiches van de bevolkingsregisters van Naarden, Bussum en Huizen zijn over de periode 1850-ca. 1918 gedigitaliseerd en online toegankelijk gemaakt. Die van Muiden zijn tot 1900 beschikbaar. Begin 2019 is ook de digitale beschikbaarstelling van Muiden doorgetrokken.

- Het gemeentearchief beheert een behoorlijk omvangrijke collectie historische kranten van de aangesloten gemeenten, soms ook met regionaal bereik. De vorig jaar gedigitaliseerde historische kranten zijn dit jaar toegankelijk gemaakt via de website. Een klein deel was al digitaal beschikbaar, er zijn nu 6000 edities bijgekomen. Alle historische kranten uit de periode tot en met 1945, die een rijke bron vormen voor diverse soorten onderzoek, zijn nu online te vinden. De zoekfunctionaliteiten op de nieuwe website moeten het zoeken in de kranten sterk gaan vergemakkelijken.
- De regionale *Gooi- en Eemlander* is tot en met 1950 te vinden op de krantenwebsite van de Koninklijke Bibliotheek (www.delpher.nl). Auteursrechten staan op gespannen voet met meer algemene belangen. De bibliotheek heeft inmiddels een overeenkomst gesloten met de uitgever, zodat de onlinepublicatie doorgetrokken mag worden tot en met 1964. Het gemeentearchief heeft tellingen verricht op grond waarvan de KB de kosten in kaart heeft gebracht. Voor de digitalisering zal het gemeentearchief zijn krantenleggers uitlenen. Het gaat hier om langlopende processen. Mogelijk start de eigenlijke digitalisering pas in 2020.

7. Publieksactiviteiten

Onze regio telt vele historisch geïnteresseerden. De archiefdienst stelt bronnen beschikbaar voor onderzoek, ze stimuleert op kleine schaal ook actief de verspreiding van kennis van de geschiedenis.

De archivaris onderhoudt het netwerk van erfgoedinstellingen, historische kringen en stichtingen in de omgeving. Hij is lid van de redactie van het regionaal-historisch tijdschrift *Tussen Vecht en Eem*, die – evenals het stichtingsbestuur van Stad en Lande van Gooiland – vergadert in de keuken van het archief. Het gemeentearchief heeft ook dit jaar bijgedragen aan de organisatie van vijf historische cafés in *deMess* aan het Dortsmanplein in Naarden-Vesting. De opkomst blijft uitstekend met gemiddeld meer dan 60 mensen geïnteresseerd publiek.

De onderwerpen en sprekers waren:

- Het Rampjaar in onze regio (Hans Mous, 17 januari)
- Het erbetoon. Documentaire over een vlucht naar Zwitserland in 1943 (Paul Joseph, 21 maart)
- Hoe vordert het Geopark Gooi en Vecht? (Hetty Laverman, 14 mei)
- Stichting Monumenten Bezit. Over beheer en onderhoud van de Vestingwerken van Naarden (Mark van den Bos, Lenneke Willemstein, Jeroen van der Werf, 19 september)
- Nederland neutraal 1914. Waarom kon Nederland bij het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog neutraal blijven? (Rian van Meeteren, 21 november)

Op 13 april deed het gemeentearchief mee aan de Nacht van Naarden, die voor de tweede keer werd gehouden. Het overkoepelend thema in de Vesting was geluk (en ongeluk). Geluk is een moeilijk definieerbaar begrip, maar ieder kan zich er wel wat bij voorstellen. Wij nu, en mensen vroeger ook. Archiefmedewerkers leidden belangstellenden rond door de ruimtes waar ooit weeskinderen een tweede thuis kregen en - hopelijk - nieuw geluk vonden. Ook gaven zij een presentatie aan de hand van archiefstukken die pasten bij het overkoepelende thema geluk en ongeluk. Dit tweeledige programma trok veel belangstelling. Wij hadden ca. 230 mensen over de vloer.

Ook op Open Monumentendag (zondagmiddag 9 september) was het gemeentearchief van de partij. In de Schilderijenzaal was een kleine tentoonstelling gewijd aan de geschiedenis van het Burgerweeshuis. Medewerkers en vrijwilligers stonden belangstellenden te woord. Behalve mensen van 'buitenaf' zijn er elk jaar weer die al vaak door de Cattenhagestraat zijn gefietst zonder te beseffen wat voor moois er achter de monumentale gevel schuilgaat. Het is leuk hen daarmee te verrassen.

In de Week-van-de-erfgooier (12 t/m 19 oktober 2018) besteedden tientallen organisaties in het Gooi aandacht aan de erfgooiers. Bij allerlei evenementen kwam de geschiedenis naar voren van de voormalige Gooise boeren die lange tijd gebruiksrechten genoten op de gemeenschappelijke gronden in het Gooi. Het gemeentearchief beheert het rijke erfgooiersarchief. In de Schilderijenzaal was een kleine tentoonstelling ingericht met documenten en objecten hieruit. Bestuursleden verzorgden om de beurt de ontvangst van belangstellenden.

Elk jaar is oktober de Maand van de geschiedenis. Tweejaarlijks is er een verkiezing van het Stuk van het Jaar waar tientallen archiefinstellingen een document presenteren dat het thema in beeld brengt. Dit jaar stond alles in het teken van 'Opstand'. Ons gemeentearchief deed mee met een foto uit 1971

die protestacties tegen de Chemische Fabriek Naarden afbeeldt. Deze onderneming was succesvol, maar ook berucht vanwege de stank. Begin jaren '70 liepen de gemoederen hoog op vanwege de afvallozing in het Lepelaardermeer te Muiden. Omwonenden van de vuilstortplaats hingen borden langs de weg waarop automobilisten duidelijk werd gemaakt dat zij door de 'stankbarrière van de Chemische Fabriek Naarden' reden. Na protest van mens en dier werd door de fabriek overgegaan tot de bouw van een waterzuiveringsinstallatie.

8. Mensen en middelen

In 2018 kende het gemeentearchief de volgende personeelsformatie: gemeentearchivaris (36 u), twee archivisten/medewerkers dienstverlening (60 u) en een archiefinspecteur/applicatiebeheerder (28 u). Met ingang van 1 oktober werd de aanstelling van de ene archivist met 4 uur uitgebreid tot fulltime. Het hele jaar versterkte een inhuurkracht het team 16 uur per week door projectwerkzaamheden op met name het terrein van de digitale dienstverlening uit te voeren. Gooise Meren stelde bovendien extra middelen beschikbaar waarmee met behulp van inhuur het overgrote deel van de achterstand in de inventarisatie van papieren archief tot het verleden is gaan behoren. De vaste medewerkers namen deel aan diverse (interne) cursussen en studiedagen.

Het gemeentearchief profiteerde opnieuw van de inzet van vrijwilligers, dit jaar in totaal tien:

- de twee vrijwilligers die al jarenlang nadere toegangen op archiefbronnen maken, bleven ons in 2018 trouw. Zij zetten het indiceren van kadastragegevens voort. Meters dikke, handgeschreven boeken worden zo langzamerhand op naam en adres toegankelijk voor geïnteresseerden.
- een vrijwilliger indiceerde transport- en hypotheekregisters uit het oud-rechterlijk archief en het notarieel archief van Naarden. Tussen de bedrijven door selecteerde hij dubbele historische kranten.
- een vrijwilliger rondde de bewerking van het archief van regionale gezinszorgverenigingen af en eveneens dat van de Naarder Roeivereniging.

- een vrijwilliger werkte onder begeleiding aan de inventarisatie van het archief van de regionale Rijwielpadenvereniging.
- twee mensen met lokale kennis beschreven een deel van de fotocollectie van de gemeente Muiden.
- een oud-medewerker beschreef de in 2017 gedigitaliseerde dia's (de beeldkwaliteit van dia's is niet eindeloos houdbaar). Zij selecteerde vervolgens, met behulp van haar kennis van wat zich al in onze beeldbank bevindt, de grote aantallen dia's die in andere collecties en archieven zitten, voor zover eigendom (uitgezonderd de collectie-Langemeijer). De dia's die de moeite waard bleken zullen in 2019 worden gedigitaliseerd.
- een andere oud-medewerker heeft in totaal enkele weken besteed aan de afwerking van het archief van de gemeente Huizen (1667-1932).
- in het kader van een werkervaringsplek controleert en corrigeert iemand twee dagen per week alle (beschrijvingen van) bouwtekeningendossiers van Naarden uit de periode 1901-1999, als aanloop naar digitalisering hiervan.

Slot

Het jaar 2018 had een onverwachte start doordat het nemen van een besluit over de toekomst van de archiefdienst in januari van de raadsagenda werd afgevoerd. Nadat er enkele maanden onzekerheid bestond over de gevolgen hiervan, werd steeds duidelijker dat 2018 voor het team verder een 'gewoon' jaar zou worden. Wij hebben onze energie in onze andere verantwoordelijkheden gestoken. Samen met vrijwilligers en inhuurkrachten is er hard gewerkt aan het op orde brengen van archieven, het nader ontsluiten van de inhoud, het digitaliseren van veel geraadpleegde bronnen, procedurele aanpassingen et cetera. De dienstverlening had goede voortgang, zij het dat een wekenlang durende verbouwing van de bovenetages de zenuwen van publiek en personeel stevig op de proef stelde. Samen met de ambtelijke organisaties van Gooise Meren en Huizen is er vooruitgang geboekt in het verbeteren van het gemeentelijk informatiebeheer.

In het najaar zijn de bestuurlijke contacten met Hilversum over de toekomst van de archieffunctie in de regio weer opgestart. Op afzienbare termijn zullen de uitkomsten hiervan wel duidelijk worden. Er móet ook duidelijkheid komen. In 2016 is in een quick scan vastgesteld dat de archiefdienst van Gooise Meren en Huizen goed werk doet en dit werk binnen de bestaande kaders ook zo goed mogelijk doet. De conclusie was ook dat het archief binnen die kaders onvoldoende capaciteit en ontwikkelkracht heeft om de uitdagingen die digitale dienstverlening en archiefbeheer stellen aan te kunnen. In de huidige constellatie is er ook geen denken aan werk te maken van het representatief maken van onze collectie voor de geschiedenis van de aangesloten gemeenten en van een meer constructieve positionering van onze dienst in het netwerk van erfgoedorganisaties. Met behulp van vereende krachten en tijdelijke extra middelen is nu een groot deel van de achterstanden op divers terrein weggewerkt. We kunnen echter niet blijven werken met lapmiddelen. Alleen al de overbrenging van recente, nog altijd grotendeels papieren archieven en de dienstverlening hieruit zal de druk op de kleine organisatie verder vergroten. De archiefdienst is een maatje te klein om zich goed door te ontwikkelen. Er zijn investeringen nodig, en keuzes uit de mogelijke oplossingsrichtingen.